

SAKSBEHANDLER
Ragnhild Hoel

VÅR REF.
13/01234-2

ARK. Forvaltningsarkivet
931.0

DERES REF.

INNVALGSTELEFON

+47 98202763

DERES DATO

VÅR DATO

30.05.2013

TELEFAKS

+47 22 94 04 04

postmottak@ra.no

www.riksantikvaren.no

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

Landbruks- og matdep.	
Saksnr.: /	Doknr.: /
Mottatt: 06 JUN 2013	
Saksbeh:	Ark:
Kopi:	ANSER:

Forskrift om tilskudd til drenering av jordbruksjord - høringsuttalelse

Riksantikvaren viser til brev av 19.4.2013 med forslag til forskrift om tilskudd til drenering av jordbruksjord.

Drenering og automatisk freda kulturminner i dyrka mark

Riksantikvaren erkjenner at det er nødvendig med tiltak for å bedre kvaliteten på jordbruksjorda. Samtidig er det klart at drenering av dyrka mark kan være problematisk i forhold til automatisk freda kulturminner under markoverflaten. Dette tok vi opp med Statens landbruksforvaltning på et tidlig tidspunkt i forskriftsarbeidet. De siste 20 åra har norsk arkeologi fått økt kunnskap om kulturminner i dyrka mark. Det er et faktum at det i denne arealtypen er stor tetthet av bosettings- og dyrkingsspor, og dermed potensielt stor konflikt ved grøfting og andre dreneringstiltak. Slike tiltak kan føre til at kulturminner eller deler av kulturminner graves vekk. Dette, samt endrete bevaringsforhold i hele området som påvirkes av dreneringen, kan også redusere eller ødelegge sammenhengen og kildeverdien til alle kulturminnene i området. Bare en meget liten andel av automatisk freda, arkeologiske kulturminner under markoverflaten i dyrka mark er kjent og registrert i den nasjonale kulturminnedatabasen Askeladden.

Riksantikvaren har følgende kommentarer til forskriften med merknader:

§ 3 Vilkår

Vi merker oss at tilskudd bare skal gis til drenering av jordbruksareal som tidligere har vært grøftet. Dette er et vilkår som Riksantikvaren støtter, fordi det vil begrense de potensielle skadevirkningene for kulturminner.

Forskriften krever grøfteplan med kart, samt miljøplan trinn 2. Tilskudd kan ikke gis dersom tiltaket medfører *vesentlig skade* for blant annet kulturminner. I merknadene understrekes det at det ikke er naturlig å gi tilskuddsmidler til tiltak som etter annet regelverk ikke vil være tillatt. I kulturminneloven § 3 heter det: *Ingen må – uten at det er lovlig etter § 8 – sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje.* Vi vil påpeke at forskriftens ordlyd «*vesentlig skade*» ikke samsvarer med kulturminnelovens bestemmelse om at ethvert tiltak som kan medføre *fare for skade* på automatisk freda kulturminner, er

dispensasjonspliktig. Her ligger det en innebygd motsetning i forskriften. Vi foreslår å stryke ordet *vesentlig* for å bringe forskriften i samsvar med kulturminneloven på dette punkt.

Riksantikvaren oppfatter videre at forskriften må forstås slik at konflikt med automatisk fredete kulturminner ikke nødvendigvis utelukker tilskudd til drenering, men at dreneringstiltakene i så fall også krever tillatelse i medhold av kulturminneloven. Slik tillatelse må innhentes før eventuell drenering kan finne sted. Riksantikvaren er rette myndighet til å gi slik tillatelse, jf. forskrift om faglig ansvarsfordeling mv. etter kulturminneloven. Slik ordlyden i høringsforslaget er formulert kan denne nyansen være vanskelig å forstå.

§ 5 Søknad om utbetaling

Etter vår mening er utformingen av søknadsskjemaet vesentlig for å få fram beslutningsrelevante opplysninger knyttet til søknaden, jf også forskriftens § 8 første ledd. Riksantikvaren forventer at Statens landbruksforvaltning trekker oss inn i arbeidet med utformingen av dette.

§ 7 Uttalelser

I merknadene til § 3 står det at søker har et selvstendig ansvar for at eventuell konflikt med automatisk freda kulturminner synliggjøres i miljøplanen. I merknadene til § 7 slås det dessuten fast at det er kommunen som skal vurdere om søknaden kan berøre kulturminner, og dermed oversendes til kulturminnemyndighet. Kommunen bør i denne forbindelse dokumentere hvilke søk/undersøkelser den har foretatt som grunnlag for denne vurderingen.

Riksantikvaren vil knytte noen kommentarer og forslag til dette:

- Når forskriften overlater til kommunen å vurdere om tiltaket kan berøre kulturminner, innebærer dette i praksis at kommunen tillegges en oppgave som etter kulturminneloven normalt tilligger fylkeskommunen/Sametinget som regional kulturminnemyndighet.
- Vi forstår formuleringen *når tiltaket kan berøre* som at kommunen skal vurdere hvor det er *potensial for funn*, ikke bare hvor det påviselig er konflikt med kjente, kartfestede kulturminner. Den nasjonale kulturminnedatabasen Askeladden inneholder bare informasjon om allerede kjente kulturminner. Disse er vanligvis registrert fordi de er godt synlige i terrenget, og dermed oftest godt kjent for grunneier og/eller bruker, eller fordi de har blitt registrert i forbindelse med omdisponering av areal til annet formål enn landbruk. Ikke synlige kulturminner i dyrka mark er derfor i svært liten grad registrert i Askeladden.
- Kommunene, ved landbrukskontorene, stilles dermed overfor en vanskelig oppgave når de skal vurdere potensial for funn uten den samme kompetansen og tilgangen til registre, litteratur og data som den regionale kulturminneforvaltningen besitter. Vi foreslår at en i merknadene tilføyer: *Der kommunen er i tvil, skal regional kulturminneforvaltning kontaktes for bistand til vurderingen.* Dette vil kunne bidra til å unngå konfliktsaker der tiltaket kan berøre automatisk freda kulturminner som ikke er kjent lokalt.
- Dersom man ved gjennomføring av grøfting kommer i berøring med automatisk fredete kulturminner, plikter tiltakshaver etter kulturminneloven § 8 annet ledd å stanse arbeidet umiddelbart og melde fra til kulturminnemyndighetene, som avgjør om arbeidet kan fortsette, evt. på vilkår.

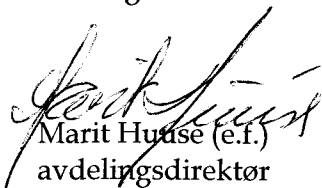
- Riksantikvaren ønsker å gjøre oppmerksom på at det må påregnes et høyt potensial for funn av arkeologiske kulturminner der det er kjente kulturminner på gårdstun, åkerholmer og i vegetasjonsbelter langs dagens jordekanter.
- Krav til dokumentasjon fra kommunen er en naturlig følge av den vurderingen kommunen skal foreta i alle saker. Vi foreslår derfor at ordlyden i merknadene til bestemmelsen endres fra *bør* til *skal*: *Kommunen skal i denne forbindelse dokumentere hvilke søk/undersøkelser de faktisk har foretatt.*

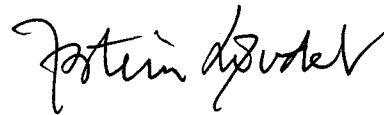
Informasjon til regional kulturminneforvaltning og behov for veiledning til kommunene

Riksantikvaren vil informere regional kulturminneforvaltning om den nye forskriften for å bidra til at den kan fungere best mulig.

Riksantikvaren forutsetter at Landbruks- og matdepartementet utarbeider veiledning til kommunene for å gjøre dem best mulig i stand til å foreta vurderinger knyttet til om dreneringssaker vil berøre kulturminneinteresser. Vi bidrar gjerne faglig inn i et slikt arbeid. Vi tror videre at et nært samarbeid mellom kommunenes landbrukskontorer og regional kulturminneforvaltning blir en nøkkelfaktor i disse sakene. Det vil kunne bidra til raskere avklaring av tvils- og konfliktsaker og motvirke faren for at den nye tilskuddsordningen fører til tap av uerstattelig kulturarv fra vår forhistorie i jordbrukslandskapet.

Vennlig hilsen

Marit Huse (e.f.)
avdelingsdirektør

Jostein Løvdal
seksjonssjef

Kopi til: Miljøverndepartementet, Postboks 8013 Dep, 0030 Oslo